

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd által képviselt felperesnek a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium /1055 Budapest, Kossuth L. tér 4./ - mint az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium jogutódja - alperes ellen állampolgársági ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2009. szeptember 15. napján kelt 5.K.30.508/2009/6. számú jogerős ítélete ellen a felperes által 7. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 5.K.30.508/2009/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a Legfelsőbb Bíróság a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 30.000 /harmincezer/ forint felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá az államnak - külön felhívásra - 36.000 /harminchatezer/ forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2005. szeptember 3-án magyar állampolgárságának fennállását tanúsító állampolgársági bizonyítvány kiadását kérte a lakóhelye szerinti Szabadkai Magyar Főkonzulátustól.

A BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal levélben tájékoztatta a kérelmezőt arról, hogy magyar állampolgárságát elvesztette. A kérelmező a magyar állampolgárságának elvesztését tanúsító okmány kiállítását kérte, mely kérelemre a hivatal állampolgárságának elvesztését tanúsító bizonyítványt állított ki. E bizonyítvány ellen a kérelmező keresetet nyújtott be, a Fővárosi Bíróság pedig a 2008. szeptember 23-án kelt 20.K.32.263/2006/30. számú ítéletével a határozatot - hatásköri szabály megsértése miatt - hatályon kívül helyezte, és az Igazságügyi és Rendészeti Miniszttert új eljárásra kötelezte.

A Magyar Köztársaság Igazságügyi és Rendészeti Minisztere a 2008. december 2-án kelt 106-Á-32867/2008. számú határozatával a kérelmezőnek a magyar állampolgársági bizonyítvány kiadása iránti kérelmét elutasította.

A felperes keresetében az alperes határozatának felülvizsgálatát és hatályon kívül helyezését kérte.

Előadta, hogy szülei 1941. április 11-i hatállyal visszakapták magyar állampolgárságukat, ezért a felperes is magyar állampolgárrá vált.

A II. világháború elvesztése után az Ideiglenes Nemzeti Kormány az 1945. február 26-án kelt 526/1945.ME számú rendeletében a fegyverszüneti egyezmény végrehajtásaként az ország területi változásaira vonatkozó revíziós törvényeket hatályon kívül helyezte, de nem tartalmazott utalást arra, hogy a hatályon kívül helyezés visszaható hatályú lenne. Ezért, bár a területek kikerültek a magyar impériumból, de nem fosztották meg a magyar állampolgárságuktól azokat, akik azt 1941. április 11. napján visszakapták, illetve gyermekeiket sem.

A felperes álláspontja szerint, aki a törvény erejénél fogva magyar állampolgár lett, nem lehet úgy megfosztani az állampolgárságától, hogy a törvényt hatályon kívül helyezik; ehhez tételesen egyedi határozattal, vagy jogszabállyal kell kimondani egy adott személy, vagy személyi kör állampolgárságának elvesztését, erre azonban nem került sor.

Hangsúlyozta, hogy az 1945-ben hatályos állampolgársági törvény, majd az 1948. évi LX. törvény is pontosan rögzíti, hogy miként veszítheti el valaki magyar állampolgárságát, de nem rendelkezik a tárgyalt kör magyar állampolgárságának megfosztásáról, csupán deklarálja azt, hogy e személyi kör az állampolgárságát az 526/1945.ME számú rendelet alapján vesztette el, de ez nem következett be.

Az 1948. évi LX. törvény önkényuralmi viszonyok között született, ezért annak rendelkezéseit a nemzeti érdekeknek megfelelően, a jogállami elvek alapján kell értelmezni.

A revíziós törvényekkel magyar állampolgárságot szerzett személyekre vonatkozó szabályozás ellenére az érintett személyek magyar állampolgárságukat ténylegesen nem veszítették el, kettős állampolgárságuk fennállt, ezért került sor a „baráti” államokkal a kettős állampolgárság kizárására 1958. és 1979. között, de Jugoszláviával ilyen egyezmény megkötésére nem került sor.

A délvidéki magyarság 1941-ben visszatért területeken élő tagjai, illetve leszármazottai a mai napig is magyar állampolgárok, joggal igényelhetik a magyar állampolgárságuk fennállását igazoló állampolgársági bizonyítvány kiállítását.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét alaptalannak értékelte, és elutasította azt.

Ítéletének indokolásában a magyar állampolgárságról szóló módosított, 1993. évi LXV. törvény /a továbbiakban: Ápt./ 11. § /1/ bekezdésére hivatkozott. Rögzítette, hogy a felek előadásából kizárólagosan csak a tárgybeli ügyre vonatkozó nyilatkozatokat vette figyelembe és értékelte. Ennek alapján megállapította, hogy az alperesi határozat hatályon kívül helyezésének feltételei nem állnak fenn, az elsőfokú bíróság minden tekintetben osztotta az alperes álláspontját.

Kifejtette, hogy a felperes nem bizonyította, hogy az alperes a hatályos jogszabályi rendelkezések ellenére tagadta meg a felperes részére a magyar állampolgárság fennállásáról szóló bizonyítvány kiállítását, a felperes az irányadó jogszabályokat, illetve a nemzetközi jogi kötelezettségvállalás következményeit tévesen értelmezte.

Az állampolgársággal kapcsolatos jogi szabályozás kétséget kizáróan az állam szuverenitásának része, melyet azonban jelentősen befolyásolnak a nemzetközi szerződések, ezen belül különösen egy vesztés világháborút lezáró fegyverszüneti, illetve békeszerződés. A jelen esetben is a moszkvai fegyverszüneti egyezmény volt az, amely Magyarországot minden olyan törvényhozási és közigazgatási szabály hatályon kívül helyezésére kötelezte, amely az annexióra, vagy a csehszlovák, jugoszláv és román területek Magyarországhoz csatolására vonatkozott, ezek vitathatatlanul az állampolgársági rendelkezéseket is érintették, úgy, hogy megkötésének időpontjától kezdődően a visszacsatolt területek addigi magyar állampolgárai e magyar állampolgárságukat elvesztették, és az utódállam állampolgárságát kapták meg.

Ez az állampolgárság elvesztési mód valóban nem az akkor hatályos állampolgársági törvényben szabályozott forma volt, benne nem a méltányosság, és nem a nemzeti (magyar) érdekek érvényesítésének szempontjai domináltak.

A nemzetközi egyezményből eredő, az állampolgársággal kapcsolatos rendelkezések „felülírták” az állampolgársági szabályokat, még akkor is, ha jogtechnikailag kifogásolhatók, illetve ha Jugoszláviával az ott élő magyar állampolgárok magyar állampolgárságától való megfosztás érdekében egyezmény nem jött létre.

A nemzeti megállapodásokat annulálni nem lehet, ezért a felperes a korábbi magyar állampolgárságát 1945. január 20. napjával elvesztette, kettős állampolgársága pedig nem is jöhet szóba.

Rámutatott arra is az elsőfokú bíróság, hogy ezen az értelmezésen alapul több jogintézmény is, pl. a személyi kárpótlás, mely tekintetében a visszacsatolt területeken élők csak 1945. január 20-ig minősültek magyar állampolgároknak, a feltételek fennállása esetén csak az eddig az időpontig bekövetkezett sérelmek után voltak jogosultak kárpótlásra.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését kérte, a keresetében foglaltakat fenntartotta, és lényegileg az abban foglaltakat ismételte meg.

Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet sérti az Ápt. 11. § /1/ bekezdését, a Ket. 2. § /3/ bekezdését, továbbá az 526/1945. ME rendeletet.

Kifejtette, hogy az alperes és az elsőfokú bíróság azon ténymegállapításai még megfelelnek a valóságnak, amely szerint a felperes szülei 1921. július 26-i hatállyal elvesztették magyar állampolgárságukat, így a felperes nem magyar állampolgárként született; azonban az 1941. évi XX. törvény erejénél fogva a felperes szülei - és az ő jogukon a felperes - 1941. április 11-i hatállyal magyar állampolgár lett.

A Magyar Királyság a sikeres revíziós politika eredményeként 1938. és 1941. között négy lépésben - gyakorlatilag békés úton - visszavette elszakított területeinek mintegy 40 %-át, és csaknem 5 millió lakost, amelynek többsége magyar nemzetiségű volt. A részleges terület-visszatéréseket a törvényhozás minden esetben törvénnyel szentesítette, amelyekben a Magyar Állam érdemben visszaadta a visszatért területeken élőknek a magyar állampolgárságot.

A visszafoglalt délvidéki területeknek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról, és az országgal való egyesítéséről szóló 1941. évi XX. törvénycikk 4. §-a szabályozza a magyar állampolgárság visszaszerzésének kérdését.

A magyar állampolgárság automatikus, ipso jure - tehát további hatósági intézkedés nélküli - visszaszerzésének három alapvető feltétele volt:

1. 1921. évi július 26. napján az akkor érvényes magyar jogszabályok értelmében kétségtelenül magyar állampolgárok voltak;
2. az 1921. évi XXXIII. törvénycikkbe iktatott trianoni szerződés következtében váltak a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság állampolgáraivá;
3. az 1931. évi június 1. napja és az 1941. június 1. napja közötti idő alatt állandóan a visszacsatolt délvidéki területen laktak.

A felperes álláspontja szerint ezen három követelménynek a felperes szülei teljes mértékben megfeleltek, tehát ők 1941. április 11-i hatállyal visszakapták magyar állampolgárságukat, és mivel az állampolgárság fenti feltételek esetén történő visszaszerzése automatikusan kiterjedt a 24. életévet be nem töltött leszármazókra is, ezért a felperes - mint Trianon után már jugoszláv állampolgárként született magyarok - is magyar állampolgárrá vált 1941. április 11-től.

Hangsúlyozta a felperes, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő módon jutott arra a téves következtetésre, hogy a felperes 1945-ben elvesztette az 526/1945. ME rendelettel a magyar állampolgárságát. Ezen 1945. március 17-től hatályos rendelet a Moszkvában 1945. január 20-án létrejött fegyverszüneti egyezmény 2. pontjának végrehajtásaként az ország területi változásaira vonatkozó revíziós törvényeket hatályon kívül helyezte; nem tartalmazott azonban utalást arra, hogy a hatályon kívül helyezés a megszerzett állampolgárságokat érintené, és visszaható hatályú volna.

Téves és jogszabálysértő tehát az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítélete, mivel indokolásában jogszabálysértő módon arra utal, hogy a „jugoszláv” területek Magyarországhoz csatolásának eltörlési kötelezettségét előíró Moszkvai Fegyverszüneti Egyezményből az következik, hogy az annak végrehajtását jelentő rendelet a visszatért területek lakosságát megfosztotta a magyar állampolgárságától.

Amennyiben a magyar állampolgárságtól kifejezett megfosztást kívánt volna a jogalkotó, úgy ilyen szabályozás egyértelmű megfogalmazása lett volna szükséges, erre azonban nem került sor.

Kifejtette a felperes, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány szerint nagyszámú személy jogi helyzete vált kérdésessé, ezért megalkotta 1945. június 18-án az 5070/1945. ME rendeletet, a magyar állampolgárság ideiglenes igazolása tárgyában. Ez a jogszabály nem tartalmaz állampolgárságtól való megfosztást, csupán azt, hogy további rendelkezésig a magyar állampolgárokkal egy tekintet alá esnek azok, akik a revíziós törvények alapján szerezték meg annak idején a magyar állampolgárságot, és állandó lakhelyük Magyarországnak 1937. december 31-én fennállott határain belül volt, 1945. június 18. után. Az 1947. február 10-én aláírt - és az 1947. évi XVIII. törvénnyel 1947. szeptember 15-ével hatályba léptetett - Párizsi Békeszerződés viszont 1. cikkében csupán arról rendelkezett, hogy Magyarország határai Ausztriával és Jugoszláviával ugyanazok maradnak, mint amelyek 1938. január 1-jén voltak. Az érintett területeken élők állampolgárságára, pontosabban a magyar állampolgárság elvesztésére - de egyáltalán, bármilyen összefüggésére - vonatkozó szabályozást ez a békeszerződés nem tartalmaz, hiába fogadta el kötelező hatályát az Országgyűlés. Tévesen és jogszabálysértő módon utal arra tehát a jogerős ítélet, hogy ez a békeszerződés elintézett ügyként kezeli a területváltozásokhoz kapcsolódó állampolgársági változásokat.

Kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság ítélete köztudomású tényként utal arra, hogy nem revíziós törvényekkel megszerzett állampolgárságot egyik szerződő fél sem ismert el. Ezt egyrészt nem támasztotta alá semmilyen hivatkozással, másrészt attól még nem vitatott tény marad, hogy Jugoszláviával nem került sor ilyen egyezmény megkötésére; tehát akár elismerték, akár nem, ilyen egyezmény címén a magyar állampolgárság nem szűnhetett meg.

Mindez - a felperes megítélése szerint - azt jelenti, hogy a délvidéki magyarság 1941-ben visszatért területeken 1941-ben élő tagjai, illetve ezen személyek leszármazottai - köztük a felperes is - a mai napig is magyar állampolgárok, magyar állampolgárságukat nem veszítették el, tehát joggal igényelhetik a magyar állampolgárság fennállásukat igazoló állampolgársági bizonyítvány kiállítását.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A felperes felülvizsgálati kérelmében, az alperes pedig felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a felülvizsgálati kérelem tárgyaláson történő elbírálását.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megfelelő alapossággal feltárta és rögzítette ítéletének indokolásában az ügyben irányadó tényállást, és abból - az ide vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkalmazásával - helytálló jogi következtetést vont le, azzal lényegében a Legfelsőbb Bíróság is egyetért.

Hangsúlyozza a Legfelsőbb Bíróság, hogy a Pp. 270. § /2/ bekezdése és 272. § /2/ bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárás során kizárólag a jogerős ítélet jogszerűsége vizsgálható, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok megsértése tekintetében.

A perben rendelkezésre állt adatok alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy az 1931. január 27. napján született felperes szülei az I. világháborút lezáró, az 1921. évi XXXIII. törvénnyel kihirdetett - és 1921. július 26-án hatályba lépett - Trianoni Békeszerződés rendelkezései következtében magyar állampolgárságukat elvesztették, így a felperes a születéssel magyar állampolgárságot nem szerezhette; az egyes délvidéki területek visszacsatolásáról szóló 1941. évi XX. törvény azonban a visszacsatolt délvidéki területek lakosainak állampolgárságát is szabályozta. E törvény 4. §-a szerint a visszacsatolt délvidéki területen élők közül azok, akik 1921. július 21. napján az akkor érvényes magyar jogszabályok értelmében magyar állampolgárok voltak, és az 1921. évi XXXIII. törvénybe iktatott Trianoni Békeszerződés értelmében váltak a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság állampolgáraivá, 1941. április 11. napján kezdődő hatállyal a magyar állampolgárságot hatósági intézkedés nélkül visszaszerezték, ha 1931. június 1. és 1941. június 1. között állandóan a visszacsatolt területen éltek; így a felperes (feltehetően szüleivel együtt) 1941. április 11. napjával a magyar

állampolgárságot megszerezte. Ezen törvénycikk olyan törvényhozási aktusnak minősült, amely jugoszláv területek Magyarországhoz történt csatolására vonatkozott, az ilyen módon - annexióval - megszerzett területeken élők magyar állampolgárságot rendezte körülhatárolt feltételekkel.

Megalapozottan hivatkozott arra a felperes, hogy a II. világháború elvesztése miatt a visszacsatolt területek elvesztek.

A Moszkvában 1945. évi január 20. napján kötött - és az 1945. évi V. törvénnyel kihirdetett - fegyverszüneti egyezmény II. cikke szerint a II. világháborút a vesztesek oldalán lezáró Magyarország kötelezte magát, hogy hatályon kívül helyez minden olyan törvényhozási és közigazgatási szabályt, amely az annexióra, vagy pedig csehszlovák, jugoszláv és román területek Magyarországhoz csatolására vonatkozik. E kötelezettségnek megfelelően az 526/1945. ME számú rendelet 1. §-a - másik két törvény hatályon kívül helyezése mellett - hatályon kívül helyezte a Jugoszláv Királyságtól Magyarországhoz csatolt terület visszacsatolását kimondó 1941. évi XX. törvénycikket is.

Hangsúlyozza a Legfelsőbb Bíróság, hogy az 1941. évi XX. törvénycikk az 1945. évi V. törvénnyel kihirdetett, Moszkvában megkötött fegyverszüneti egyezmény által érvénytelennek minősített területszerzéshez kapcsolódó jogi aktus volt, amely osztozott az alapjául szolgált, érvénytelenné minősített területszerzés jogi sorsában. Erre figyelemmel nem volt szükség a vonatkozó törvényhozási aktusok hatálytalanítása során külön felsorolni azon törvényeket - így a magyar állampolgárság időleges megszerzését biztosító törvényt sem -, amelyek az érvénytelenítéssel érintett körbe tartoztak.

Az 1941. évi XX. törvény hatályon kívül helyezésével az érintettek időlegesen megszerzett magyar állampolgársága megszűnt, így a felperes magyar állampolgársága is.

A Fegyverszüneti Egyezmény következtében magyar állampolgárságukat elvesztett - de Magyarországon élő, tehát magyar joghatóság alá vonható - személyek állampolgársági státuszát ideiglenesen, az 5070/1945. ME rendelet, majd véglegesen az 1948. évi LX. törvény 26-27. §-ai rendezték.

Az 5070/1945. ME számú rendelet 1945. június 18-i megalkotása éppen azért vált szükségessé, mert az 526/1945. ME számú rendelet következtében Magyarországon élő személyek jogi helyzete vált kérdésessé. Ezen rendelet a magyar állampolgárság ideiglenes igazolása tárgyában született, és arról rendelkezett, hogy azok a személyek, akik az 526/1945. ME számú rendelettel hatályon kívül helyezett revíziós törvények alapján szerezték meg annak idején a magyar állampolgárságot - és állandó lakóhelyük Magyarországnak 1937. december 31-én fennállott határain belül volt -, a magyar

hatóságok, bíróságok előtti eljárás során állampolgárságuk szempontjából további rendelkezésig a magyar állampolgárokkal egy tekintet alá esnek. Az igazolványt kérelemre adták ki az illető állandó lakóhelye szerinti önkormányzatok.

Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy a felperes ezen rendelet hatálya alá sem tartozott, mivel nem élt Magyarországnak 1937. december 31-én fennállott határain belül.

A II. világháború után a jogalkotás a magyar állampolgárság kérdését az 1948. évi LX. törvény megalkotásával szabályozta, amelynek 26. § /1/ bekezdése kimondta, hogy akik a terület-visszacsatolások következtében szereztek állampolgárságot és azt az 526/1945. ME számú rendelet folytán elvesztették, azok 1945. január 20-tól kezdődő hatállyal magyar állampolgárnak ismertetnek el, ha állandó lakóhelyük mind 1948. január 1-jén, mind a törvény hatályba lépésének napján - 1949. február 1. - Magyarországon területén volt. A felperes lakóhelye nem volt Magyarország területén, így ezen állampolgársági törvény alapján sem volt magyar állampolgárnak tekinthető.

Hangsúlyozza a Legfelsőbb Bíróság, hogy alapvetően tévesen használja a felperes felülvizsgálati kérelmében a magyar állampolgárságtól „megfosztás” kifejezést, ugyanis ezen jogintézmény a magyar állampolgárság megszűnésének egyik önálló esete, amelyre az 1993. előtti hatályos állampolgársági jogban tipikusan egyedi aktussal, személyhez kötötten került sor, oka - a tartós külföldön tartózkodás mellett - pl. súlyos bűncselekmény elkövetése volt; ezért alaptalan azon felperesi érvelés, hogy a revíziós törvények hatályon kívül helyezése az azokkal érintett területeken élők magyar állampolgárságát nem érinthette, mivel a törvényeket hatályon kívül helyező jogszabály nem tartalmazott a magyar állampolgárságtól történő kifejezett megfosztásra vonatkozó rendelkezést.

Tényszerűen azonban, és az ide vonatkozó jogi szabályozás értelmében az érintett területeken élők - és így a felperes - magyar állampolgársága Magyarország nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettsége teljesítése eredményeként szűnt meg.

Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy valamennyi magyar állampolgárságra vonatkozó törvényünk deklarálta a hatályos állampolgárságra vonatkozó rendelkezésektől történő eltérés lehetőségét, amennyiben nemzetközi kötelezettségvállalások ezt szükségessé teszik (pl. az 1879. évi L. törvény 47. §-a, az 1948. évi LX. törvény 34. §-a, az 1957. évi V. törvény 21. §-a és az 1993. évi LXV. törvény preambuluma).

A fentiekből következően a perben rendelkezésre állt adatok, a felperes körülményei és élethelyzete, továbbá a történelmi tények, és az azok függvényében alkotni kényszerült jogszabályi

rendelkezők összevetéséből következően a felperes magyar állampolgársága a perben felülvizsgált eljárást megindító kérelem benyújtásakor nem volt megállapítható, ezért megalapozottan döntött az alperes akkor, amikor a felperes magyar állampolgársága fennállását igazoló állampolgársági bizonyítvány kiadása iránti kérelmet elutasította, és jogszerű volt a felperes keresetét elutasító jogerős ítélet is.

Minderre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sértette meg, ezért azt a Pp. 275. § /3/ bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Utal azonban arra a Legfelsőbb Bíróság, hogy a 2010. évi XLIV. törvénnyel módosított Áptv. 4. § /3/ bekezdése alapján 2011. január 1. napját követően a felperes kedvezményes honosítással megszerezheti a magyar állampolgárságot.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült alperesi perköltség megfizetésére a Legfelsőbb Bíróság a felperest a Pp. 270. § /1/ bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § /1/ bekezdése szerint kötelezte.

A tárgyi illeték-feljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viselésére a felperes a 6/1986. /VI. 26./ IM rendelet 13. § /2/ bekezdése értelmében köteles.

Budapest, 2010. november 10.

Dr. Buzinkay Zoltán sk. tanácselnök, Dr. Fekete Ildikó sk. előadó bíró, Dr. Patyi András sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő